

Natura 2000-handleplan Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å

Natura 2000-område nr. 156
Habitatområde H137

2. planperiode 2016-21

Titel:

Natura 2000-handleplan Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å

Udgiver:

Holbæk Kommune, Vækst og Bæredygtighed, Kanalstræde 2, 4300 Holbæk
Kalundborg Kommune, Plan, Byg og Miljø, Holbækvej 141 b, 4400 Kalundborg.
Sorø Kommune, Teknik og Miljø, Rådhusvej 8, 4180 Sorø.

År:

2017, 2. planperiode.

Forsidefoto: *Åmose Å gennem Store Åmose*

Kort: *Copyright (c) Kort- og Matrikelstyrelsen*

Må citeres med kildeangivelse.

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	3
Resumé.....	4
Beskrivelse af naturen i Natura 2000-området	5
Baggrund.....	6
Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan	8
Behov for indsatser	9
Indsatser fordelt på aktør.....	11
Prioritering af den forventede indsats	12
Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse	13
Bilag 1: Overordnede mål og indsatsprogram fra den statslige Natura 2000-plan 2015-21.....	14
Bilag 2: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag	15
Bilag 3: Kortbilag.....	18

Resumé

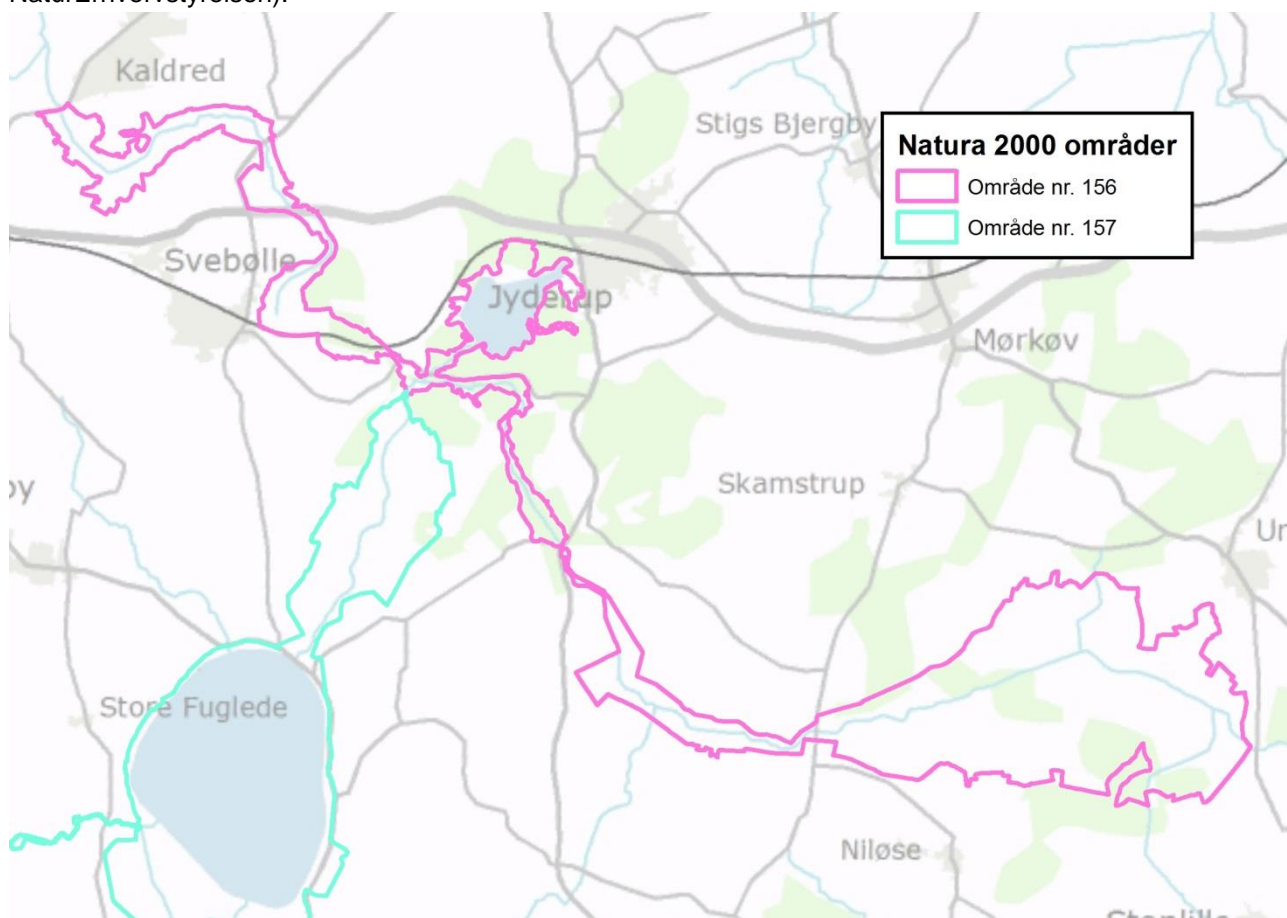
Natura 2000-område nr. 156 Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å består af et habitatområde (H137) på ca. 3.400 ha beliggende i Holbæk, Kalundborg og Sorø Kommuner. En mindre del på 11 ha er statsejet.

Habitatområdet er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af naturtyperne vandløb, rigkær, tidvis våd eng, nedbrudt højmoser og hængesæk samt arten odder. Målet er at bevare og fremme naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget (indsat i handleplanens bilag 2). Handleplanen beskriver den indsats, der skal igangsættes i området inden 2021.

I denne planperiode er indsatsen rettet mod at sikre pleje af de lysåbne naturtyper, sammenbinding af spredte naturtypeforekomster og udtagning af tørveholdige lavbundslande. Der er endvidere særligt fokus på at beskytte odderen.

Områdets små arealer med nedbrudt højmoser har overvejende ringe tilstand, hvilket primært skyldes uhensigtsmæssig hydrologi og tilgroning med vedplanter. Områdets tidvis våde enge og rigkær er overvejende i moderat eller god tilstand. Årsagen til mindre gode tilstande er primært tilgroning med høje urter, buske og træer. Skovnaturtyperne er generelt i god tilstand.

Indsatsen udføres af lodsejere i området og gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (tidl. NaturErhvervstyrelsen).

Figur 1 Oversigtskort over Natura 2000-område nr. 156

Beskrivelse af naturen i Natura 2000-området

Området kan inddeles i to naturtypemæssigt forskellige områder:

- vandløb og vådbundsarealer langs Bregninge Å
- vandløb og vådbundsarealer langs Åmose Å, Øvre Halleby Å opstrøms Øresø Mølle og Skarre Sø.

Langs Bregninge Å findes udstrakte pilekrat og rørskov stedvist med vældpræg. Der findes prioriteret natur som rigkær (7230), avneknippemose (7210) og kransnålalgesø (3140). Sump-vindelsnegl er kendt fra rigkær og rørsump flere steder bl.a. i Viskinge Mose, ved Strids Mølle og i Gammelrand Mose.

Omkring Åmose Å mellem Skellingsted og Undløse Bro findes rester af tidligere tiders udstrakte moseområder. De bedst bevarede moserester findes som skovbevoksede tørvemoser i bl.a. Ulkestrup Lyng, Verup Mose, Sandlyng Mose og Storelyngen. Åmose Å's forløb opstrøms Bromølle Kro er kraftigt reguleret og med en ringe fysisk kvalitet, dog huser åen relativt store fiskebestande, som kan fungere som fødegrundlag for odder.

En stor del af Natura 2000-området er dækket af skovnaturtyper, primært de to prioriterede typer, skovbevokset tørvemose (91D0) og elle- og askeskov (91E0). Førstnævnte især i Åmose Å-delområdet, og sidstnævnte især langs åen i Bregninge Å-delområdet.

Foto af skovbevokset tørvemose med 5-raddet ulvefod i bunden

Baggrund

Miljøstyrelsen (tidligere Styrelsen for Vand og Naturforvaltning, SVANA) har udarbejdet Natura 2000-planer for de 252 udpegede beskyttelsesområder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte beskyttelsesområde og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2016–2021. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens [hjemmeside](#).

Ud fra Natura 2000-planerne har kommunerne udarbejdet kommunale handleplaner, som skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne 2. handleplan for Natura 2000-område nr. 156 Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å er udarbejdet af Holbæk Kommune, Kalundborg Kommune og Sorø Kommune.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område. Planlægningen for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer varetages af Miljøstyrelsen og gennemføres hvert 12. år. Skovhandleplaner 2010-21 gælder således fortsat. Kommunerne og Miljøstyrelsen er hver især ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af år 2021.

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i miljømålsloven (nr. 119 af 26. januar 2017 med senere ændringer), bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner af 27. juni 2016) og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016).

Den kommunale handleplan skal ifølge lovgivningen indeholde:

- En prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag
- De forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevarerministeriet og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er gennemført.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

Indsatsen udføres af lodsejere i området og gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (tidligere NaturErhvervstyrelsen).

For nærmere information henvises til [Landbrugs- og Fiskeristyrelsen](#) og for skovbevoksede arealer til [Miljøstyrelsen](#).

De kommunale handleplaner skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen, for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen, og skal ikke indgå i de kommunale Natura 2000-handleplaner.

Den kommunale Natura 2000-handleplan er som udgangspunkt omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer (lovbekendtgørelse nr. 1533 af 10. december 2015). For samtlige statslige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering. Handleplanerne har et

indhold, der ikke adskiller sig fra de oplysninger, som allerede er givet i de miljøvurderede Natura 2000-planer. Da handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser eller yderligere vil kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt, er det kommunens vurdering, at der ikke er behov for en fornyet miljøvurdering.

Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan

De kommunale handleplaner for første planperiode har været gældende siden udgangen af 2012. Kommunerne og de private lodsejere har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-handleplanen for planperioden 2010-2015 bl.a. ved hjælp af diverse tilskuds fra landdistriktpuljen.

Herunder en oversigt over de af kommunerne realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-område nr. 156 Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å.

Table 1. Følgende projekter har kommunerne betalt med egne midler/DUT:

Holbæk Kommune	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
	Rydning ved Skarresø	Både/og?-	100-300 meter planlagt?

- Sorø Kommune samarbejder med staten (Kulturarvsstyrelsen og SVANA) om udvidelse af kongemosefredningen mod øst. Fredningsudvidelsen er planlagt og i forhandling med privat lodsejer. Fredningsstatninger betales af kommune og stat.

Table 2. Følgende projekter har kommunerne faciliteret, som er iværksat for landdistriktsmidler:

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Kalundborg Kommune	Hegning og rydning	-	11 ha planlagt
	Etablering af optimale vandstandsforhold	-	4,5 ha forundersøgelse gennemført

- Holbæk og Kalundborg kommuner laver vandplanprojekt med omløbsstryg og nedlæggelse af spærring ved Strids Mølle, som vil have naturforbedrende gevinst for fisk, odde m.fl. arter i åsystemet. Projektet er planlagt, påbegyndt og i forhandling med private lodsejere.

Table 3. Der er iværksat følgende Life-projekter:

Sorø Kommune	<i>Planlagt og påbegyndt højmoseprojekt til sikring og udvidelse af naturtyperne: *aktiv højmose (7110) og hængesæk (7140) fra nedbrudt højmose (7120) og træbevokset tørvemose (91D0). Se mere på www.lifeeast.dk</i>
--------------	---

- Sorø og Holbæk kommuner har lavet forarbejde og haft lodsejerkontakt i forbindelse med ansøgning om EU Life støtte til højmosegenopretning i Åmosen. Holbæk Kommune har trukket sig fra ansøgningen pga. manglende lodsejerebakning.
- Sorø kommune har afholdt offentligt møde og rundvisning i forbindelse med opstart af EU Life projekt.

Ud over de ovennævnte indsatser har kommunerne søgt at gennemføre Natura 2000-handleplanen gennem følgende tiltag:

- Sorø og Kalundborg kommuner har afholdt offentlige møder for lodsejere og borgere i juni 2012.
- Kommunerne har oplyst om Landbrugs- og Fiskeristyrelsens støtteordninger til naturpleje på deres hjemmesider.
 - Uddelt/rundsendt årsfoldere om Landbrugs- og Fiskeristyrelsens støtteordninger til relevante lodsejere i området.

Behov for indsatser

Natura 2000-planen for Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å, beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet for 2016-21 kan ses i bilag 1, mens naturtyper og arter på udpegningsgrundlag fremgår af bilag 2.

På baggrund af Natura 2000-planen har kommunerne vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Hvor igangsatte indsatser fra handleplan 2010-2015 ikke er gennemført i sin helhed, indgår den udestående indsats i opgørelsen over behovet for konkrete forvaltningstiltag.

Naturtyperne

I tabel 4 angives de forventede metoder og forvaltningstiltag for de lysåbne habitatnaturtyperne på udpegningsgrundlaget (jf. bilag 3). Indsatser for skovnaturtyper på de fredsskovspligtige arealer videreføres fra sidste planperiode, da de vedtagende skovhandleplaner gælder i 12 år, dvs. perioden 2010-2021.

Tabel 4. Behov for forvaltningstiltag for habitatnatur

Forventede metoder og forvaltningstiltag		Skøn over behov		
		Igangværende Indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper <i>Kalkoverdrev surt overdrev tidvis våd eng nedbrudt højmosse hængesæk avneknippemose rigkær</i>	Rydning af uønsket opvækst	0	0	0
	Forbedring af hydrologi	2,3 ha	6-11,5 ha	8-13,8 ha
	Græsning eller høslæt	2,2 ha	8-15,7 ha	10-17,9 ha
	Højmosegenopretning	Ca. 220 ha	2 ha	111-222 ha
	Udvidelser af rigkær	0	10-15 ha	10-15 ha
	Udvidelser af surt overdrev	0	1-7 ha	1-7 ha
	Udtagning af tørvejord*	38 ha	<i>Ikke vurderet</i>	<i>Ikke vurderet</i>
Skovnaturtyper uden fredsskovspligt <i>bøg på muld egeblandskov skovbevokset tørvemose elle- og askeskov</i>	Invasive arter	Indsatsplaner**	2,5 ha	>2,5 ha
	Skovnaturtypebevarende drift og pleje	Ca. 2 ha	8-195 ha	10-195 ha
	Urørt skov	0	≤ 12 ha	6-12 ha
	Forbedring af hydrologi	0	≤ 145 ha	72-145 ha

* Naturstyrelsen og Kommunerne kan lave projekter indenfor ordningen udtagning af tørveholdige lavsbundsjord.

** Kommunerne har indsatsplaner til bekæmpelse af Kæmpebjørneklo.

Særligt for de lysåbne naturtyper

Igangværende indsatser

- ❖ Omfatter eksisterende plejeaftaler og pågående rydnings- og hydrologiprojekter på arealer med plejekrævende habitatnatur. Der kan være behov for en supplerende indsats, fx rydning af vedplanter og ændret hydrologi, hvorfor samme areal kan indgå i både igangværende og behov for ny indsats.

Behov for ny indsats

- ❖ Generelt skal alle lysåbne habitatnaturtyper plejes, dog vurderes det, at avneknippemose (7210), nedbrudt højmosse (7120) og hængesæk (7140) ikke har behov for pleje med afgræsning/ høslæt.
- ❖ Plejeaftaler, som udløber i planperioden, søges fornyet. Det samme areal kan derfor indgå i både igangværende og behov for ny indsats. For habitatnatur uden plejeaftaler søges aftaler indgået efter de behov som basisanalysen anviser - med hensyn til hydrologi, rydning af vedplanter og græsning/høslæt.
- ❖ Naturtypen kilde (7220) prioriteres over skovnaturtyper (f.eks. elle- og askeskov (91E0)) i de tilfælde hvor skovtypen er resultatet af tilplantning eller en yngre tilgroning med træer.

- ❖ Naturgenopretning af højmose (7110) prioriteres højere end skovbevokset tørvemose (91D0), hvorfor de er fratrukket i indsatsen med skovnaturtype-bevarende drift og pleje. Reetablering af aktiv Højmose (7110) vil kræve en vådgøring af skovbevokset tørvemose (91D0), hvor en del af indsatsen er igangsat med støtte fra EU's LIFE-program.

Særligt for skovnaturtyperne uden fredsskovspligt

Igangværende indsats

- ❖ Træbevoksede moser med skovbevokset tørvemose (91D0) og elle- og askeskov (91E0) kan være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skovlovens § 28 og dermed beskyttet mod tilstandsændringer. Disse arealer er *ikke* medtaget som "Igangværende indsats" i tabel 1, selvom beskyttelsen kan være tilstrækkelig.

Behov for ny indsats

- ❖ Generelt skal der være en særlig beskyttelsesindsats af skovnatur, der er i høj tilstand. Det skal bidrage til at bevare de ekstraordinære naturværdier.
- ❖ Behov for bekæmpelse af invasive arter, især i elle- og askeskov (91E0), er omfattet af skovnaturtypebevarende drift og pleje.
- ❖ Bruttoarealet for urørt skov er arealer i høj tilstand med bl.a. stor andel dødt ved, mens bruttoarealet for forbedret hydrologi er de mest tørre arealer med 91D0 skovbevokset tørvemose og 91E0 elle- og askeskov, der har fungerende grøfter.
- ❖ I forbindelse med udvidelser af den truede naturtype 7110 Aktiv højmose (samt 7140 Overgangstyper af moser og hængesæk) kan der forekomme reduktioner i arealet med 91D0 Skovbevokset tørvemose.

Arter

I tabel 5 angives de forventede metoder og forvaltningstiltag for arterne på udpegningsgrundlaget (jf. bilag 3) udover indsatsen for naturtyperne, som i mange tilfælde også vil gavne arterne. Antal stk. er potentielle og indsatsens præcise omfang vil bero på en biologisk, teknisk og økonomisk vurdering.

Tabel 5. Behov for forvaltningstiltag for arter udover indsats for naturtyper*

Forventede metoder og forvaltningstiltag	Skøn over behov		
	Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet indsats
1. Indsats for odder: Faunapassager	4-5 stk.	0-2 stk.	4-7 stk.
2. Indsats for odder: Forstyrrelsesfri levesteder ("Odderhaver")	0 stk.	2-7 stk.	2-7 stk.

Forbedring/sikring af levesteder

- ❖ I 2015 blev 3 jyske oddere udsat nedstrøms Natura 2000-området. Det er derfor blevet relevant at gennemgå eksisterende faunapassager ved vandløbsunderføringer under veje og evt. etablere nye passager på udsatte steder. Etablering af "Odderhaver" i form af indhegnede områder friholdt for færdsel er også en mulighed.
- ❖ Planmyndighederne vurderer, at indsats for de lysåbne naturtyper og skovnaturtyperne bidrager i tilstrækkeligt omfang til at sikre velegnede levesteder for sumpvindelsnegl og stor vandsalamander. Sikring af levesteder til pignmerling sker gennem vandplanen.

Indsatser fordelt på aktør

I Natura 2000-planen indsatsprogram er der retningslinjer, hvor der er behov for en nærmere afklaring af, hvilken myndighed, der følger op med indsats.

Konkret skal der i Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å arbejdes med:

- At sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje, samt at sammenbinde spredte naturtypeforekomster. Indsatser gennemført i 1. planperiode skal vedligeholdes, og påbegyndte hydrologi- og Life-projekter skal afsluttes.
- At sikre egnede levesteder for området arter med særlig opmærksomhed på odder.
- At søge at udtage kulstofholdige lavbundsjord i tilknytning til næringsfattig mose (71XX) og skovbevokset tørvemose (91D0).

Tabel 6 angiver det aftalte.

Tabel 6. Opgavefordeling mellem handleplanmyndigheder

Indsatser	Handleplan-myndighed			Total
	Holbæk Kommune	Kalundborg Kommune	Sorø Kommune	Total
Sikring af hydrologi (rigkær, tidvis våd eng, kilder og avneknippemose)*	0	0-11,5 ha	0 ha	0-11,5 ha
Sammenkædning af små arealer**	0	6-10 ha	0	6-10 ha
Sikring af vandstand på højmoserester	2 ha	0	2-220 ha	4-220 ha
Udtagning af lavbundsjord***	0 ha	0	0	0 ha
Sikring af uforstyrrede levesteder og faunapassager for odder	1-2 stk.	2-7 stk.	1-2 stk.	4-11stk.

* Kræver støtteordning til forbedring af vandstandsforholdene i de våde naturtyper, da den nuværende ordning fra 1. planperiode ophører.

** Ny støtteordning til sammenkædning af habitatnatur forventes i 2. planperiode.

*** Naturstyrelsen og Kommunerne kan pt. søge midler til udtagning af tørveholdige lavsbundsborde, og Naturstyrelsen Vestsjælland har ansat projektmedarbejdere til at løfte opgaven.

Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2016-2021 har fokus på:

- Sikring af naturpleje.
- Færdiggørelse og sikring af indsats fra planperioden 2009-2015.
- Sammenhæng i naturen.
- Bekæmpelse af invasive arter.

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden skal ske på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete forvaltningstiltag (se tabel 4 og 5). Den nedenstående prioritering vil således afspejle den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

De kommunale handleplanmyndigheder prioriterer generelt:

- Frivillige aftaler og inddragelse af lodsejerne,
- Indsatser, som løfter flere hensyn (vandområdeplaner, fredninger, sikring af biodiversitet, klimaplaner, friluftsliv m.m.),
- Indsatser, som allerede er i gang.

Der prioriteres en opsøgende/ faciliterende indsats over for lodsejere med:

- Særligt sårbare naturtyper som rigkær, surt overdrev, kalkoverdrev og tidvis våd eng, hvor arealerne ønskes sammenkædede og udvidede,
- Arealer som kan indgå i artsindsatsen for odder, *som udlæg af uforstyrrede levesteder og faunapassager*,
- Højmoserester (nedbrudt højmose (7120) og hængesæk (7140)).

Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Holbæk, Kalundborg og Sorø kommuners hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i tabel 7, og i den forbindelse tager kommunerne en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 7 viser kommunernes plan for interessentinddragelse, men der kan ske ændringer hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det.

Tabel 7. Forventet plan for interessentinddragelse

Projekt navn	Initiativ	Tidsplan	Kommune
Orientering af lodsejere i forbindelse med høringsfase	<i>Brev til lodsejere i høringsperioden</i>	<i>2016 (medio okt. - medio nov.)</i>	<i>Fælles</i>
<i>Orientering af kommunernes "Grønne Råd" mv. om projektstatus</i>	<i>Kommunerne afholder møder 3-4 gange årligt</i>	<i>Hele planperioden</i>	<i>Kalundborg og Sorø</i>
<i>Pleje af natur langs Bregninge Å</i>	<i>Lodsejerinddragelse ad hoc</i>	<i>2017-21</i>	<i>Kalundborg</i>
<i>Sikring af højmosenatur</i>	<i>Lodsejerinddragelse i Life-projekt</i>	<i>> dec. 2018</i>	<i>Sorø</i>
<i>Odderindsats</i>	<i>Orienteringsmøde om odder – hvad kan vi gøre for at fremme artens udbredelse.</i>	<i>2018-2019</i>	<i>Fælles</i>
<i>Nedlæggelse af spærring ved Strids Mølle</i>	<i>Igangværende vandplanprojekt</i>	<i>2017-2018</i>	<i>Holbæk og Kalundborg</i>

I forhold til indsats for højmoserne, så har både Holbæk og Sorø kommuner kontakt til de større jordbesiddere i Store Åmose området, som ejer de tilbageværende højmoserester. Der arbejdes med et-flere større, sammenhængende projekter, hvor der indgår elementer af kompensation til f.eks. jordkøb andetsteds.

Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler, og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive hvornår projekterne fysisk bliver udført. Kommunen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Bilag 1: Overordnede mål og indsatsprogram fra den statslige Natura 2000-plan 2015-21

Det overordnede mål for Natura 2000-område nr. 156 Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å er at sikre områdets "økologisk integritet", som opnås ved:

- ✓ At sikre hensigtsmæssig hydrologi i kildevæld, nedbrudte højmoser, skovbevoksede tørvemoser samt elle- og askeskove.
- ✓ At sikre tilstrækkelig lav påvirkning af næringsstoffer til naturtyperne og arterne på udpegningsgrundlaget, som de på lang sigt kan tåle.
- ✓ At sikre optimal hydrologi og drift/pleje samt tilstrækkeligt store, sammenhængende arealer af overdrev, rigkær og tidvis våde eng langs Bregninge Å.
- ✓ At sikre gunstige betingelser for de næringsfattige mosetyper hængesæk og nedbrudt højmose i Store Åmose-området, herunder hydrologiske betingelser, som fremmer disse lysåbne naturtypernes gendannelse på de skovbevoksede mosearealer.
- ✓ At sikre attraktive levesteder for odder.

Retningslinjerne er opdelt i generelle retningslinjer, der gælder for alle områder og specifikke retningslinjer for det enkelte Natura 2000-område. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk. Områdets fredskovpligtige skovnaturtyper er omfattet af retningslinjer i Natura 2000-planen 2010-15 og videreføres i denne plan.

Generelle retningslinjer

1. Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
2. Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje.
3. Der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets arter.
4. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper.
5. Hydrologiprojekter finansieret via landdistriktsprogrammet, igangsatte Life-projekter og udvidelse/sikring af levesteder fra Natura 2000-planen 2010-15 afsluttes.
6. For skovnaturtyper skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtelsen.
7. Indsatser gennemført i 1. planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.

Områdespecifikke retningslinjer – for Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å

1. Der søges udtaget kulstofholdige lavbundsjord i tilknytning til næringsfattig mose (71XX) og skovbevokset tørvemose (91D0)(jf. det overordnede mål med området og omtalen under modstridende interesser), så der kan skabes større sammenhængende arealer samtidig med, at udtagningen bidrager til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.
2. Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på odder, som har eller har haft en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Bilag 2: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag

Natura 2000-området bestående af habitatområde H137. Udpegningsgrundlag for habitatområdet er en række naturtyper og arter. I tabel 8 ses habitatnaturtyperne og hvor meget af hver type der er registreret i hver af de tre kommuner som dækker området.

Arter på udpegningsgrundlaget:

Sumpvindelsnegl (1016)

Pigsmerling (1149)

Stor vandsalamander (1166)

Odder (1355).

Tabel 8. Naturtyper* på udpegningsgrundlaget fordelt pr. kommune.

Naturtype nr.	Naturtype navn	Handleplanmyndighed			I alt ha
		Sorø Kommune	Holbæk Kommune	Kalundborg Kommune	
3140	Kransnålalgesø	0,4 ha	0 ha	0,3 ha	0,7
3150	Næringsrig sø	3,4 ha	1,4 ha	3,2 ha	8
3160	Brunvandet sø	0,2 ha	0 ha	0 ha	0,2
6210	Kalkoverdrev	0 ha	0 ha	0,1 ha	0,1
6230	Surt overdrev	0 ha	0 ha	0,3 ha	0,3
6410	Tidvis våd eng	0 ha	0 ha	11,7 ha	11,7
7120	Nedbrudt højmose	0,8 ha	0,1 ha	0 ha	0,9
7140	Hængesæk	0,5 ha	1,2 ha	0 ha	1,7
7210	Avneknippemose	0 ha	0 ha	0,5 ha	0,5
7230	Rigkær	1,2 ha	0 ha	0,8 ha	2
9160	Ege-blandskov	0 ha	0 ha	0,7 ha	0,7
91D0	Skovbevokset tørvemose	105,1 ha	30,9 ha	24,8 ha	163,4
91E0	Elle- og askesump	0 ha	1,2 ha	8,5 ha	9,7
3260	Vandløb	<i>Ej kortlagt</i>	<i>Ej kortlagt</i>	<i>Ej kortlagt</i>	<i>Ej kortlagt</i>
7220	Kildevæld	<i>Ej kortlagt</i>	<i>Ej kortlagt</i>	<i>Ej kortlagt</i>	<i>Ej kortlagt</i>
9110	Bøg på mor	<i>Ej kortlagt</i>	<i>Ej kortlagt</i>	<i>Ej kortlagt</i>	<i>Ej kortlagt</i>
9150	Bøg på kalk	<i>Ej kortlagt</i>	<i>Ej kortlagt</i>	<i>Ej kortlagt</i>	<i>Ej kortlagt</i>
I alt (ha)		112,7	35,3	51,9	199,9

* Omfatter ikke fredsskov.

Tilstandsvurdering

Der er foretaget en kortlægning og tilstandsvurdering af de 13 af habitatnaturtyperne i Natura 2000-området. Tilstandsvurderingen falder i 5 klasser, hvoraf naturtyper i tilstandsklasse I og II opfylder kravet om gunstig bevaringsstatus, forudsat at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats.

I	II	III	IV	V
Høj	God	Moderat	Ringe	Dårlig

I tabel 9 A ses en samlet oversigt over tilstanden af de undersøgte. Tabel 9 B-D vises tilstanden af naturtyperne i hver af de tre kommuner.

Tabel 9 A. Samlet oversigt over Naturtilstand/ skovtilstand af kortlagte naturtyper

Naturtype nr.	Naturtype navn	Naturtilstand						I alt ha
		I	II	III	IV	V	Ingen tilstand	
3140	Kransnålalgesø	0,1	0	0,03	0	0	0,6	0,73
3150	Næringsrig sø	0	0,8	0,4	0	0	6,8	8,0
3160	Brunvandet sø	0,1	0,1	0	0	0	0	0,2
6210	Kalkoverdrev	0	0	0	0,1	0	0	0,1
6230	Surt overdrev	0	0	0,3	0	0	0	0,3
6410	Tidvis våd eng	0	2,9	7,9	0,9	0	0	11,7
7120	Nedbrudt højmosse	0	0,1	0	0,8	0	0	0,9
7140	Hængesæk	0	1,2	0,5	0	0	0	1,7
7210	Avneknippemose	0	0,5	0	0	0	0	0,5
7230	Rigkær	0	0,4	1,2	0,4	0	0	2,0
9160	Egeblandskov	0	0,7	0	0	0	0	0,7
91D0	Skovbevokset tørvemose	0	163,4	0	0	0	0	163,4
91E0	Elle- og askesump	1,1	8,6	0	0	0	0	9,7
I alt (ha)		1,3	178,7	10,33	2,2	0	7,4	199,93

Tabel 9 B. Naturtilstand/ skovtilstand af kortlagte naturtyper i Holbæk Kommune.

Naturtype nr.	Naturtype navn	Naturtilstand i Holbæk Kommune						I alt ha
		I	II	III	IV	V	Ingen tilstand	
3150	Næringsrig sø	0	0,1	0	0	0	1,3	1,4
7120	Nedbrudt højmosse	0	0,1	0	0	0	0	0,1
7140	Hængesæk	0	1,2	0	0	0	0	1,2
91D0	Skovbevokset tørvemose	0	31,4	0	0	0	0	31,4
91E0	Elle- og askesump	1,1	0,1	0	0	0	0	1,2
I alt (ha)		1,1	32,9	0	0	0	1,3	35,3

Tabel 9 C. Naturtilstand/ skovtilstand af kortlagte naturtyper i Kalundborg Kommune.

Naturtype nr.	Naturtype navn	Naturtilstand i Kalundborg Kommune						I alt ha
		I	II	III	IV	V	Ingen tilstand	
3140	Kransnålalgesø	0	0	0	0	0	0,3	0,3
3150	Næringsrig sø	0	0,2	0	0	0	3,0	3,2
6210	Kalkoverdrev	0	0	0	0,1	0	0	0,1
6230	Surt overdrev	0	0	0,3	0	0	0	0,3
6410	Tidvis våd eng	0	2,9	7,9	0,9	0	0	11,7
7210	Avneknippemose	0	0,5	0	0	0	0	0,5
7230	Rigkær	0	0,4	0	0,4	0	0	0,8
9160	Egeblandskov	0	0,7	0	0 ha	0	0	0,7
91D0	Skovbevokset tørvemose	0	25,8	0	0 ha	0	0	25,8
91E0	Elle- og askesump	0	8,5	0	0 ha	0	0	8,5
I alt (ha)		0	39,0	8,2	1,4	0	3,3	51,9

Tabel 9 D. Naturtilstand/ skovtilstand af kortlagte naturtyper i Sorø Kommune.

Naturtype nr.	Naturtype navn	Naturtilstand i Sorø Kommune						I alt ha
		I	II	III	IV	V	Ingen tilstand	
3140	Kransnålalgesø	0,1	0	0,03	0	0	0,3	0,4
3150	Næringsrig sø	0	0,5	0,4	0	0	2,5	3,4
3160	Brunvandet sø	0,1	0,1	0	0	0	0	0,2
7230	Rigkær	0	0	1,2	0	0	0	1,2
7120	Nedbrudt Højmose	0	0	0	0,8	0	0	0,8
7140	Hængesæk	0	0	0,5	0	0	0	0
91D0	Skovbevokset tørvemose	0	106,2	0	0	0	0	106,2
I alt (ha)		0,2	106,8	1,6	0,8	0	2,8	112,7

Bilag 3: Kortbilag over Natura 2000-området mod øst og vest. Blå cirkler viser kommunale indsatsområder for 1. planperiode.

